

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Кафедра української мови та літератури

Олена Колган, Тетяна Колган, Руслана Падалка

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ІЗ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
«РИТОРИКА ТА СТИЛІСТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ»,
«УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ
СПІЛКУВАННЯМ»

Частина 1. Науковий стиль.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Кафедра української мови та літератури

Олена Колган, Тетяна Колган, Руслана Падалка

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ІЗ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
«РИТОРИКА ТА СТИЛІСТИКА
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ», «УКРАЇНСЬКА МОВА
ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПІЛКУВАННЯМ»**

Частина 1. Науковий стиль.

СЛОВ'ЯНСЬК, 2026

УДК 378.016:808.5:811.161.2'38(072)

М54

Рекомендовано до друку вченою радою
Донбаського державного педагогічного університету
(протокол No 7 від «05» лютого 2026 р.)

Рецензенти:

Глуценко В.А., доктор філологічних наук, професор кафедри загального та германського мовознавства ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Книшенко Н.П., кандидат філологічних наук, доцент кафедри українознавства Харківського національного автомобільно-дорожнього університету.

М 54. Автори: Колган О.В., Колган Т.В., Падалка Р.М. Методичні рекомендації до проведення практичних занять із навчальних дисциплін «Риторика та стилістика української мови», «Українська мова за професійним спілкуванням». Частина 1. Науковий стиль. Слов'янськ: ДДПУ, 2026. – 65 с.

У посібнику подано систему практичних завдань, які допоможуть здобувачам вищої освіти закріпити й удосконалити практичні навички зі стилістики, риторики, української мови за професійним спрямуванням, а також запропоновано тестові завдання для перевірки вивченого матеріалу та завдання для самостійної роботи, які уможливають сформованість ключових компетентностей здобувачів вищої освіти.

Для здобувачів вищої освіти, викладачів ЗВО.

© Колган О.В., Падалка Р.М., 2026

© Донбаський державний педагогічний університет, 2026

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ЗАВДАННЯ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ «РИТОРИКА ТА СТИЛІСТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ», «УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПІЛКУВАННЯМ»	5
1. Основні стилістичні поняття. <i>Практичний блок</i>	5
2. Основи вивчення української мови за професійним спрямуванням. <i>Практичний блок</i>	8
3. Стилiстична риторика. <i>Практичний блок</i>	12
4. Вправи для онлайн-навчання	16
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	18
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	23
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ	26
ПЕРЕЛІК ТЕМ РЕФЕРАТІВ У МЕЖАХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН «РИТОРИКА ТА СТИЛІСТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ», «УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПІЛКУВАННЯМ»	36
ТЕМАТИКА КУРСОВИХ ТА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ	38
Курсові роботи	38
Кваліфікаційні роботи	39
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	45
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	47
Основна	47
Додаткова	50
Нормативні документи	54
Корисні покликання	55
Основні лексикографічні праці	58
ДОДАТКИ	60
<i>Додаток А</i>	60
<i>Додаток Б</i>	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64

ВСТУП

Посібник із риторики й стилістики та української мови за професійним спрямуванням призначений для студентів, які вивчають ці курси на філологічних та педагогічних факультетах ЗВО. Він може використовуватися викладачами на заняттях як додаткове джерело вправ з окремих тем, які згруповані відповідно до трьох основних розділів курсу «Риторика та стилістика української мови», «Українська мова за професійним спрямуванням». Також цей посібник може бути використаний самостійно студентами, які бажають більш поглиблено підготуватися до контрольних та залікових робіт. На часі актуальність комунікативної та прогностичної компетентностей. Можливість прогнозування та планування – це важливий складник прикладної лінгвістики. Подібна різноманітність вимагає вироблення риторичних умінь та загальної мови, які необхідні як для самої теорії комунікації, так і для практики прилюдних виступів. Проте вона, безсумнівно, не вичерпує повністю всіх понять, що застосовуються в науковій, методичній та навчальній літературі.

У навчальному посібнику розглянуто методичні рекомендації сучасної лінгвістика з позиції єдності пізнання та опису її результатів, зокрема стилістичних, риторичних та мовознавчих. У цьому посібнику, на відміну від інших наявних праць, технологія наукових досліджень формується на основі методичної технології поліпарадигмальної лінгвістики, тому потреба в цьому виданні обумовлена запитами сучасної лінгвістики, зокрема, а також запитами лінгводидактики. Крім призначеності для студентів ЗВО, цей посібник може мати широкого читача: у сучасній постнекласичній науці в умовах наведення «мостів» між природними і соціально-гуманітарними науками роль методологічного «локомотива» відводиться насамперед риторичній, стилістичній та лінгвістичній, тому це навчальний посібник буде корисним представникам різних наук.

ЗАВДАННЯ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ «РИТОРИКА ТА СТИЛІСТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ», «УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПІЛКУВАННЯМ»

1. Основні стилістичні поняття.

Практичний блок

Вправа 1. *Лексико-стилістична робота з текстом:*

• *Схарактеризувати лексику тексту: визначити художні засоби (епітети, метафори, порівняння), які використовує автор. Пояснити значення добору цих засобів.*

• *Пояснити значення слів та доберіть до них синоніми.*

• *Виділити епітети й пояснити, в чому полягає їх образність.*

• *Яка тема, основна думка тексту? За рахунок чого можна «стиснути» текст?*

• *Визначте стиль, аргументовано доведіть власну думку.*

• *Які синтаксичні конструкції використано в тексті, із якою метою? Поясніть орфограми й пунктограми в тексті.*

Вправа 2. *До поданих професіоналізмів зі словника підібрати терміни-відповідники.*

Філфак, паралелька, дупло, шапка, кібер, термояд, кок, тверда валюта, відмивання грошей, брудні гроші, мама, клава, скинути інформацію, глюк, розкрутка

Словник: заголовок, збій програми, кібернетик, клавіатура, кухар, легалізація протизаконних коштів, материнська плата, паралельний штрек, переписування, пошкодження зуба, протизаконно отримані кошти, реклама, стабільний курс, термоядерна реакція, філологічний факультет .

Вправа 3. *Написати твір-мініатюру на тему „Українська мова – державна мова України”, використовуючи терміни та загальноживані слова, аргументуючи віднесення того чи того слова до названої лексики.*

Вправа 4. Назвати 5 термінів філології та 5 номенклатурних назв філологічних спеціальностей.

Домашнє завдання № 1. Зі словника лінгвістичних та літературознавчих термінів виписати по 5 термінів слів, термінів-словосполучень, з'ясувавши лексичне значення. Зробити морфолого-синтаксичний аналіз цих слів.

Домашнє завдання № 2. Робота в групах з текстами. Творче спостереження. Указати, якими характерними мовними засобами відрізняється кожен стиль, назвати його.

Текст № 1

Був кінець осені. Земля промерзла, негустий сніжок сухо шурхотів по асфальту, зміївся під пронизливим вітром. Смеркало рано. Батьки повернулися додому вже поночі, змерзлі і якісь загадкові. У мамі під шубою щось попискувало. Виявляється, на ділянку прибилася з малям якась бездомна собака. Її нагодували. Песик був дуже кумедний. Назвали його Русиком. Він справді був чудовим.

Текст № 2

Кут зору ока сови – 160 градусів. Голову птах може обертати на 270 градусів від фронтального положення. У нічній темряві сова бачить при освітленні 0,000002 люкса. Гострота зору інших птахів може дорівнювати до зору сови за умови наявності освітлення у 46000 разів потужнішого. Для порівняння: літнього дня сонце освітлює землю з силою 100000 люксів.

Текст № 3

Наше слов'янське письмо пройшло довжелезний шлях, поки дійшло до нас. Поклав початок цьому один дуже давній і беручий народ – фінікійці, які

жили за 30 століть до нас. Їхнє письмо запозичили й удосконалили стародавні греки.

Текст № 4

Громада хлопців – пастухів присіла під лозами, шукаючи захисту від сонячних лучів.

- *Скучно так сидіти, – каже Андрій, – ходім бавитися.*
- *А чого би? – питають другі.*
- *Давай колесом підемо, - радить Стефан.*

І три пари ніг замахали, наче вітрак травами, поміж худобу.

Текст № 5

До цього заповідного закутка ми й подорожували. Весною береги його були невпізнаними. Про озеро нагадувало тільки коло напівзатоплених верб, що пускали у прибулу воду густі й руді, схожі на бороди, корені. Улітку ж повінь угамувалася й озеро ставало тихим притулком рибальських човнів, білого латаття й риб'ячої мільги, що незліченними табунцями втікала до Дніпра по вузькому обмілілому рівчаку. А над волохатими від висохлого коріння хащами верболозу, повними комариного дзижчання й пицання улоговинами й заплавленими травами височів піщаний горбочок, де й стояла мазана глиною і вапном лісничова сторожка (А. Топачевський).

Текст № 6

Слово «автобіографічний» – іншомовного походження. Грецькі корені цього слова перекладаються так: «autos» – «сам», «bios» – «життя», «grapho» – «пишу». В українській літературі, як і в інших літературах світу, є чудові автобіографічні твори: «Казка мого життя» Богдана Лепкого, «Зачарована Десна» Олександра Довженка, «Третя Рота» Володимира Сосюри, «Волинь» Уласа Самчука, «Щедрий вечір» і «Гуси-лебеді летять» Михайла Стельмаха, «Через місточок», «Блакитна дитина», «На коні й під

конем», «Прожити й розповісти» Анатолія Дімарова...

Головний герой у таких книгах читачами ототожнюється з образом конкретного письменника, який розповідає про все своє життя чи про певний його період, наприклад, лише про дитинство (Є. Пасічник).

2. Основи вивчення української мови за професійним спрямуванням.

Практичний блок

Вправа 1. Накреслити схему гіперо-гіпонімічних відношень терміна речення.

Вправа 2. Серед поданих слів знайти терміни-синоніми, нумеруючи слова в другому стовпчику залежно від номеру терміна-синоніма першого стовпчика.

1. Апозиція		скорочення
2. Вібрант		приголосний
3. Генетив		спосіб
4. Дисиміляція		зменшення
5. Консонант		звичай, правило
6. Узус		список, перелік
7. Мейозис		переміщення
8. Метафора		розподібнення
9. Модальність		постановка спереду
10. Номенклатура		ім'я, назва
11. Онім		дрижачий
12. Фузія		прикладка
13. Препозиція		злиття
14. Синкона		родовий відмінок

Вправа 3. Назвати антоніми до поданих термінів, пояснити значення названих одиниць.

1. Абстрактні іменники –
2. Активні дієприкметники –
3. Аналітичні мови –
4. Архаїзм –
5. Асиміляція –
6. Багатомовний –
7. Багата рима –
8. Велика літера –
9. Жива мова –
10. Загадка –
11. Минулий час –
12. Передньоязикові –
13. Повне речення –
14. Початковий приголосний –
15. Постійний наголос –
16. Початок речення –
17. Простий присудок –
18. Різне значення –
19. Твердий приголосний –

Вправа 4. Замінити підкреслені в реченнях слова, вибравши синоніми до них із поданих нижче термінів. Вибрані терміни поставити в потрібному відмінку.

1. Поезія В. Стуса насичена поєднанням кличної форми й форм імператива, де такий прийом необхідний для створення невимушеності, фамільярності й дружнього спілкування [4].

2. На основі отриманих експериментальних даних можемо стверджувати, що вікові особливості носіїв мови впливають на обсяг їхніх знань та здатність поглиблювати й розширювати їх, що прямо позначається на адекватності сприйняття лексем і цілих текстів [7].

3. Уся лінгвістика стародавніх індусів носить описовий характер. (Отже, прообразом сучасної американської описової лінгвістики є мовознавство стародавніх індусів) [1].

4. Що більший обсягом присудок, то вагомішою стає перестановка, надто ж коли присудок не просто передує підметові, а стоїть на початку речення [2].

5. Необхідно відмітити, що між складним словом і словосполученням можуть виникати відносини семантичної диференціації, наприклад: Warenhaus – Haus (mit) Waren. Складне слово має більш яскраво виражене понятійне значення [3].

6. Як і надмірність, тавтологія немотивована логічно й вводиться в текст зі стилістичних міркувань. Найтиповішим уживання цієї фігури є для народнопоетичної творчості, проте досить часто вона трапляється й у літературній поезії: Прощаннячко, прощай. Ця місячна соната. Прощаннячко, прости... Який скорботний сніг. Прощаннячко. Щока... Щока. І краплі м'яти. І сіра пелена на перламутрі сліз... (С. Сапеляк) [6].

7. За нашими попередніми спостереженнями, літеру Ѡ (з написом над нею) Іван Федоров уживав тільки у слові іѡаннь як в Апостолі 1564 і 1574 рр., так і в „Букварі” [5].

Увага! Один термін є зайвим.

(плеоназм, ремарка, композит, вокатив, титло, дескриптивність, глосема,

інверсія)

Вправа 5. *Визначити морфем у поданих словах, заповнити таблицю способів творення лінгвістичних та літературознавчих термінів (див. табл. 1).*

Діалектизм, додаток, драматургія, приказка, закінчення, значення, лірика, література, оповідання, персонаж, словоформа, словотвір, слово-тип, вислів, відміна, віршування, вигук, десемантизація, приєднання, препозиція, неперехідність, безособовість, дієвідміна, переказ, звукопис, калька, лексикографія, підтекст, постмодернізм, милозвучність, кіноповість, мікролінгвістика, римування, роман-хроніка, несполученість, протеза, міфологізм, редеривація, ритмомелодика, співомовка, мова-джерело, слова-паразити, дієслово-зв'язка, скоропис, словозміна.

Табл. 1

Суфісальни й	Префісальн ий	Суфісально- префісальний	Безсуфіксний	Композиція.	Юкстапозиці я

Домашнє завдання. *Із журналів та газет загального користування, виписати терміни, пояснити лексичне значення, з'ясувати особливості вживання цих одиниць у літературі такого спрямування. Визначити синтаксичну роль цих одиниць у відповідних реченнях.*

3. Стилістична риторика

Практичний блок

Вправа 1. *Телефонна розмова як один із видів усного ділового мовлення. Лист електронною поштою і по мобільному телефону (sms) (див. додаток А)*

Вправа 2. *Бесіда за написаними анотаціями до лінгвістичного чи літературознавчого словника.*

Вправа 3. *Практика як соціально-професійний і комунікативний феномен (див. додаток Б).*

Вправа 4. *Відгадайте кросворд, що складено зі слів-термінів літературознавства. Не відгадані терміни з'ясуйте за словником літературознавчих термінів, запишіть їх у особистий професійний тезаурус.*

Питання до кросворду

1. Журлива пісня, скарга; хоч етимологічне значення може мати й інші джерела – один із жанрів лірики медитативного, меланхолійного, часом журливого змісту.

2. Казка, переказ, оповідання – оповідання про минуле, навколишній світ, яке описує події за участю богів, демонів і героїв та історії про походження світу, богів і людства.

3. Ліричний вірш, що складається з чотирнадцяти рядків п'ятистопного або шестистопного ямба, власне, двох чотиривіршів (катрени) з перехресним римуванням та двох тривіршів (терцети) з усталеною схемою римування: *абаб, абаб, ввд, еед* чи (рідше) перехресною *абаб, абаб, вде, вде* чи *абаб, абаб, ввд, еед* і т.п.

4. Невеликий за обсягом прозовий епічний твір про незвичайну життєву подію з несподіваним фіналом, сконденсованою та яскраво вимальованою дією.

5. Жанр сатиричної поезії дотепного, дошкульного змісту з несподіваною, традиційно завершеною кінцівкою (пуантом).

6. Жанр ліро-епічної поезії фантастичного, історико-героїчного або соціально-побутового характеру з драматичним сюжетом.

7. Повчальна алегорична оповідь, в якій хронологічно послідовне зображення подій і пригод у художньому творі підпорядковане моралізаційній частині твору.

8. Ліро-епічні твори української усної словесності про події з життя козаків XVI-XVIII століть.

9. П'єса соціального, історичного чи побутового характеру з гострим конфліктом, який розвивається в постійній напрузі. Герої – переважно звичайні люди. Автор прагне розкрити їх психологію, дослідити еволюцію характерів, мотивацію вчинків і дій.

10. Драматичний твір, у якому засобами гумору та сатири розвінчуються негативні суспільні та побутові явища, розкривається смішне в навколишній дійсності чи людині.

11. Короткий влучний оригінальний вислів, що зробився усталеним; яка-небудь узагальнена думка, висловлена стисло в дуже виразній, легкій для запам'ятовування формі, яка згодом неодноразово відтворюється іншими людьми.

12. Словесно-музичний твір, призначений для співу.

13. Ліричний, епічний, ліро-епічний твір, переважно віршований, у якому зображені значні події і яскраві характери.

14. Різновид легкої комедії з куплетами, які виконуються під музику.

15. Епічний прозовий твір (рідше віршований), який характеризується однолінійним сюжетом, а за широтою охоплення життєвих явищ і глибиною їх розкриття посідає проміжне місце між романом та оповіданням

16. Драматичний твір, який ґрунтується на гострому, непримиренному конфлікті особистості, що прагне максимально втілити свої творчі потенції, з об'єктивною неможливістю їх реалізації.

17. Мала форма народної поетичної творчості, що вдягнулася в короткий, ритмізований вислів, що несе узагальнену думку, висновок,

4. Вправи для онлайн-навчання

№	Методичний прийом/ навчальна стратегія	Мета	Форма роботи	Платформа	Результат
1	Стильова ідентифікація	Розпізнавати стилі мовлення	Індивідуальна	Google Forms	Класифікація текстів
2	Маркери наукового стилю	Виявляти ознаки стилю	Групова	Google Docs	Анотований текст
3	Лінгвістичний коментар	Аналітичні навички	Індивідуальна	Moodle форум	Коментар
4	Порівняльний аналіз	Зіставляти стилі	Парна	Google Sheets	Таблиця порівнянь
5	Онлайн-редактор	Удосконалення стилю	Індивідуальна	Google Docs	Відредагований текст
6	Мініглосарій	Термінологічна компетентність	Групова	Padlet	Глосарій
7	Наукові відповідники	Усунути розмовність	Індивідуальна	Moodle	Виправлені речення
8	Табу-лексика	Уникати помилок	Індивідуальна	Google Classroom	Список помилок
9	Термінологічні картки	Закріплення термінів	Індивідуальна	Quizlet	Засвоєні терміни
10	Колокації	Опанування кліше	Парна	Google Docs	Словосполучення
11	Пасивні конструкції	Синтаксичні навички	Індивідуальна	Forms	Трансформовані речення
12	Безособові	Граматична	Індивідуальна	Docs	Текст

	конструкції	коректність			
13	Ускладнення речень	Науковий синтаксис	Індивідуальна	Classroom	Модифікований текст
14	Уніфікація форм	Дотримання норм	Індивідуальна	Moodle	Виправлений текст
15	Логічні зв'язки	Зв'язність тексту	Індивідуальна	Forms	Зв'язний текст
16	Мікродоповідь	Наукове мовлення	Індивідуальна	Zoom	Усний виступ
17	Запитання доповідачу	Риторична компетенція	Групова	Форум	Питання
18	Наукова дискусія	Аргументація	Групова	Zoom rooms	Тези
19	Рецензія	Критичне мислення	Індивідуальна	Forms	Рецензія
20	Самоаналіз	Рефлексія	Індивідуальна	Classroom	Звіт
21	Анотація	Стислий виклад	Індивідуальна	Docs	Анотація
22	Тези	Структурування думок	Індивідуальна	Moodle	Тези
23	Вступ до дослідження	Академічне письмо	Індивідуальна	Docs	Фрагмент тексту
24	Висновки	Узагальнення	Індивідуальна	Classroom	Висновки
25	Реферат	Компресія інформації	Індивідуальна	Docs	Реферат
26	Шаблон статті	Стандарти жанру	Групова	Docs	Шаблон
27	Колективне редагування	Командна робота	Групова	Docs	Відредагований текст

28	Онлайн-квест	Інтеграція знань	Групова	Moodle	Результати квесту
29	Мовний аудит	Стилістичний контроль	Парна	Docs	Звіт
30	Проект «Мова професії»	Професійна комунікація	Групова	Canva + Classroom	Презентація + текст

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. *Напишіть анотацію на один із навчальних посібників чи до будь-якої статті з фахового журналу.*

2. *Розставити необхідні розділові знаки. Зробити повний синтаксичний розбір речення. Підкреслені слова записати фонетичною транскрипцією:*

І тепер проживши піввіку я згадую далеке **вечірнє** стависько потемнілі в жалобі трави що завтра стануть сіном велетенські шоломи копиць останній дрібний дзвін коси і перший скрип деркача і соняшник вогника під косарським таганком і пофоркування невидимих коней що зайшли в туман і тонкий посвист дрібних чірят що струшують зі своїх крилець росу і дитячий схлип річечки в яку на все літо повходили м'ята павині вічка дикі півники та й не журиються а цвітуть.

3. *Підібрати власне українські відповідники до слів іншомовного походження:*

Акомпонемент

Сурогат

Ефектний

Ефективний

Ірис

Пілот

Горизонт

Екземпляр

Куліси

Аплодисменти

4. Провідміняти числівники:

578, 6/9, кільканадцять, обидві.

5. Розподілити у дві колонки іменники із закінченням -а/-я та -у/-ю:

вогонь, Іртиш, предмет, колір, вал, галас, садок, Кавказ, мозок, шлунок, банан, апельсин, граб, карниз, тротуар, берег, пагорб, дах, магазин, Байкал, Алтай, Єгипет, плащ, мед, сміх, зуб, бліндаж, штаб, гараж, сарай, дизель, кузов, чагарник, звіробій, гладіолус, снігопад, грім, Мороз, паспорт, екзамен.

6. Утворити всі особові форми дієслів наказового способу 1 ос. множини:

Зайти, готуватися, стежити, класти, мріяти, глянути, казати, їсти, записати, допомогти, молитись, брати, ударити, кликати, вірити, ставити, відбутися, здаватися, летіти, намагатися, підписати, фотографувати, щебетати, лити.

7. Утворити іменники на позначення осіб жіночої та чоловічої статі

Вінниця, Іспанія, Баку, Одеса, Орел, Львів, Тернопіль, Алтай, Суми, Памір, Куба, Полісся, Венеція, Ялта, Греція, Мінськ, Італія, Черкаси, Конго, Марокко, Туреччина, Африка, Тула, Індія, Омськ.

8. Відредагуйте подані речення:

Є, однак, випадки, коли один і той самий формант, поєднуючись з однією і тією самою твірною основою, може виражати різні дериваційні семи.

У результаті перекладу безеквівалентних одиниць вірш починає існувати як текст іншого етносу.

Разом з тим даються і поради по використанню творчої спадщини

лауреатів-земляків на уроках «Література рідного краю».

Явно виражена омонімія, у тому числі й міжгалузева, може бути спричинена кількома факторами.

Очевидно, вони переконали, що зруйнували потужний життєвий і духовний потенціал українського народу, який проявився в боротьбі за нашу незалежність.

9. Розставити необхідні розділові знаки. Зробити повний синтаксичний розбір речення.

І тепер проживши піввіку я згадую далеке вечірнє стависьько потемнілі в жалобі трави що завтра стануть сіном велетенські шоломи копиць останній дрібний дзвін коси і перший скрип деркача і соняшник вогника під косарським таганком і пофоркування невидимих коней що зайшли в туман і тонкий посвист дрібних чірят що струшують зі своїх крилець росу і дитячий схлип річечки в яку на все літо повходили м'ята павині вічка дикі півники та й не журиються а цвітуть.

Поволі темнішає поле й до місяця сяє в росі та очі мої вже ніколи сльозами не блиснуть красі покинули друзі безсилі мене умирати в степу де вітер гойда на могилі у житі одвічну журбу де сокіл мандрує під небом й несе мою волю кудись де серце моє вже над степом не здужає крикнути «вернись».

Коли в бою спиню ходу і на ріллю промерзлу упаду мов для обіймів розпростерши руки коли на дальніх пагорбах мене вогка земля навік поглине як знак любові відданості й злуки у вічнім сні моїм останнім сні на серці похололому нетлінно лежатиме неспалений в огні шматок землі твоєї Україно.

Є квіти що звать морозом що і справді розцвітають в перших приморозків час що весняним пишним розам у красі не дорівняють що цураються прикас що неначе сизуваті що немов шорсткі на дотик що не стеляться до ніг та відвертістю багаті та цвітуть уперто доти доки їх не вкриє сніг.

10. Виписати архаїзми та підібрати загальноживані відповідники:

Фіал, ланіти, гусар, сардак, ректи, орда, вельми, піт, боян, зигзиця, гряде, фунт, тать, притичина, воутріє, віче, узріти, бровар, аще, сап'янці, динарій, свічадо, десниця, уста, перебути, сотник, городовий, брань, перст, соцький, бранець, рамено, губернія, воістину, ректи, причинна, стражденний, злато, уста, чолобитна, осавула, вия, тать, брань, грезет, воздвиження, вой, відати, глас, прах, возликувати, сущий, інок, благоденствіє, грядущий, санжарівки, дробуші, кесар, глаголиш.

11. Пояснити пароніми:

Авторитетний – авторитарний

Дистанція – інстанція

Анотація – нотація

Сердечний – сердешний – серцевий

Програмний – програмовий – програмований

Гірницький – гірничий

Воєнний – військовий

Їда – їжа

Книжний – книжковий

Віршовий – віршований

Свідоцтво – свідчення

Тактичний – тактовний – тактовий

Континент – контингент

Посмішка – усмішка

Дружний (одностайний) – дружній (доброзичливий)

Інформативний – інформаційний

Вимисел – домисел

Церемонний – церемоніальний

12. Утворити всі особові форми дієслів наказового способу 1 ос. множини:

Зайти, готуватися, стежити, класти, мріяти, глянути, казати, їсти, записати, допомогти, молитись, брати, ударити, кликати, вірити, ставити, могли, шліфувати, з'їсти, відбутися, здаватися, летіти, намагатися, підписати, фотографувати, щебетати, лити.

13. Поставити слова в орудному відмінку:

Сажень, нежить, рояль, бандероль, аерозоль, дрож, антресоль, бешамель, псалтир, фенхель, купіль, фальш, жужіль, тюль, толь, вуаль, фініфть, консоль, каніфоль, кужіль, розкіш, вольєра, чинар, хлющ, пантофля.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

1. Метою вивчення навчальної дисциплін «Риторика та стилістика української мови» й «Українська мова за професійним спрямуванням» є надання майбутньому вчителю знань про шляхи, форми, методи, принципи розвитку мовлення здобувачів, активізація їхньої мовленнєвої діяльності, удосконалення їхніх комунікативних умінь і навичок. Самостійна робота є складником навчального процесу, важливим чинником, який формує вміння навчатися, сприяє активізації засвоєння здобувачем вищої освіти знань та є засобом опанування навчального матеріалу в позааудиторний час.

2. Основними завданнями вивчення дисциплін «Риторика та стилістика української мови» й «Українська мова за професійним спрямуванням» є подання відомостей про науковий апарат методичної науки, найбільш поширені класифікації принципів, методів, прийомів, засобів навчання тощо, ознайомлення із загальними методичними закономірностями подання матеріалу з різних розділів мовознавства, специфікою роботи з розвитку мовлення школярів, особливостями проведення виховної роботи, системою організації позашкільної роботи з мови. Мета самостійної роботи здобувачів – сприяти засвоєнню в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

3. За результатами вивчення дисциплін «Риторика та стилістика української мови» й «Українська мова за професійним спрямуванням» у здобувачів повинні бути сформовані такі компетентності:

- пізнавально-інтелектуальна компетенція передбачає сукупність теоретичних знань, практичних умінь, навичок про принципи, форми та методи організації навчального процесу в школах України;
- соціальна компетенція відображає здатність майбутнього вчителя адекватно оцінювати навколишню дійсність на основі повноти знань про неї;
- рефлексивна компетенція охоплює професійні якості особистості,

надає можливість найефективніше й адекватно здійснювати рефлексивні процеси;

- прогностична компетенція відображає вміння майбутнього вчителя-філолога визначити напрямок своєї діяльності, її конкретні цілі й завдання на кожному етапі професійної діяльності, і передбачати кінцевий результат;
- інформаційна компетенція відображає обізнаність проводити контент-аналіз відкритих джерел; класифікувати основні види інноваційних педагогічних технологій підготовки фахівців;
- громадянська компетенція – це розвиток у здобувачів вищої освіти, здатності бути громадянином, який володіє демократичною, громадянською культурою, усвідомлює права людини, відповідальності, готовий до компетентної участі в громадському житті;
- методична компетенція передбачає оволодіння знаннями структури і змісту засобів навчання (підручників, навчальних посібників тощо), уміння застосувати знання в педагогічній діяльності, виконувати основні професійно-методичні функції;
- дослідницька компетенція відтворює рівень оволодіння науковим мисленням, умінням спостерігати й аналізувати, висунення гіпотези для розв'язання проблемних питань, виконувати дослідницьку роботу, аналізувати наукову літературу.

Уміння здобувачів вищої освіти самостійно працювати щодо засвоєння змісту навчання є підґрунтям для їхньої творчості, ініціативності, активності в процесі навчання, а в подальшому, і майбутній професійній діяльності. Саме високий рівень самостійної роботи природно створює можливості для переносу акцентів в навчальному процесі на вироблення в здобувачів вищої освіти міцних умінь, необхідних майбутньому фахівцеві для успішного розв'язання кваліфікаційних вимог.

Отже, самостійна робота з дисциплін «Риторика та стилістика української мови» й «Українська мова за професійним спрямуванням» студентів забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених робочою

програмою навчальної дисципліни. А саме: підручниками, навчальними та методичними посібниками, опорним конспектом лекцій тощо. Для самостійної роботи здобувачам також рекомендується відповідна наукова та фахова монографічна та періодична література, що може бути виконана в бібліотеці університету, навчальних аудиторіях, комп'ютерних класах, а також у домашніх умовах

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Літеру у на місці пропуску треба писати в кожному слові рядка

- А такс..ст, реч..татив, Брат..слава
- Б бр..танець, федерац..я, Пак..стан
- В к..нджал, соц..аліст, Мадр..д
- Г кос..нус, Кембр..дж, асоц..ація
- Д пр..зидент, карат..ст, Ват..кан

2. Літеру у на місці пропуску треба писати в кожному слові рядка

- А т..нденція, каз..но, Аргент..на
- Б ч..пси, сп..ртовий, Ваш..нгтон
- В дез..нфекція, д..зель, кор..да
- Г шн..цель. д..лема, ч..лійський
- Д м..грень, коаліц..я, Мекс..ка

3. Літеру у на місці пропуску треба писати в кожному слові рядка

- А в..мпел, Корс..ка, патр..от
- Б к..шлак, Грец..я, к..парис
- В Корд..льери, граф..н, Кр..т
- Г ліценз..я, ск..пидар, сп..рт
- Д ц..стерна, М..лан, б..зон

4. Літеру і на місці пропуску треба писати в кожному слові рядка

- А пар.., в..тамін, грац..озний
- Б сп..раль, к..ргиз, пр..оритет
- В інц..дент, б..сквіт, аж..отаж
- Г р..туал, п..церія, симпоз..ум
- Д провінц..я, пав..льйон, с...нус

5. Літеру і на місці пропуску треба писати в кожному слові рядка

- А м..шень, соц..олог, Ч..каго
- Б Флор..да, нотар..ус, к..моно
- В г..рлянда, лаб..ринт, Т..бет
- Г сендв..ч, ек..паж, Дон К..хот
- Д Мер..ме, станц..я, шп..нат

6. Подвоєння літер на місці пропуску відбувається в усіх словах рядка

- А Апол..он, ан..али, тон..а
- Б Філіп..іни, одіс..ея, кол..егія
- В От..ава, брут..о, артил..ерист
- Г Лозан..а, колон..а, пан..а
- Д Коп..енгаген, пен..і, ім..іграція

7. Подвоєння літер на місці пропуску відбувається в рядку

- А монументальна стел..а
- Б цікава кампанел..а
- В міфологічна істота віл..а
- Г потужність один ват..
- Д гам..а-проміння

8. Подвоєння літер на місці пропуску НЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ в рядку

- А новозбудована віл..а
- Б кольорова гам..а
- В філософ Кампанел..а
- Г вродлива Стел..а
- Д відомий фізик Ват..

9. Подвоєння літер на місці пропуску НЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ в усіх

словах рядка

А бал..ада, кас..ета, спагет..і

Б піц..ерія, режис..ер, дон..а

В фін..ський, мас..а, брут..о

Г Мек..а, сирок..о, барок..о

Д ак..орд, пан..о, лібрет..о

10. Подвоєння літер на місці пропуску НЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ в усіх

словах рядка

А пас..ажир, новел..а, нет..о

Б компрес.., агрес..ор, трас..а

В бестсел..ер, каравел..а, Ніц..а

Г шас..і, бул..а, фортис..имо

Д тун..ель. Рус..о, імпрес..аріо

11. Подвоєння літер на місці пропуску НЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ в усіх

словах рядка

А рал..і, проф..есор, ап..ерцепція

Б Пікас..о, кор..еспондент, піц.,а

В папарац..і, суф..ікс, іл..юстрація

Г одногруп..ник, беладон..а, пан..а

Д ак..редитація, інтел..ект, Джульєт..а

12. Подвоєння літер на місці пропуску НЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ в усіх

словах рядка

А трол..ейбус, ан..али, дис..идент

Б одіс..ея, ан..али, баронес..а

В мес..а, конт..розвідка, хоб..і

Г діаграм..а, апел..яція, буд..изм
Д режис..ер, грам..атика, ел..егія

13. Подвоєння літер на місці пропуску НЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ в усіх

словах рядка

А бас..ейн, мадон..а, еф..ективний
Б гал..ерея, гол..андець, ім..унітет
В гол..івудський, імпрес..іонізм, вет..о
Г ас..амблея, оперет..а, крос..ворд
Д мас..аж, ас..ортимент, і..міграція

14. Подвоєння літер на місці пропуску НЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ в усіх

словах рядка

А ас..оціація, ван..ий, коміс..аріат
Б кардіограм..а, інтел..ігент, фін..и
В клас..ифікація, тон..а, компрес..
Г гум..анізм, кор..ектор, ніц..ський
Д сум..а, ат..ракціон, Дарданел..и

15. Подвоєння літер на місці пропуску НЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ в усіх

словах рядка

А ак..умулятор, лоб..і, ак..уратний
Б бон..ський, інкас..атор, ап...арат
В коміс..ія, Апен..іни, компресор
Г тер..аса, мас..ажер, ін..овація
Д кристал..и, артил..ерія, Яс..и

16. Подвоєння літер на місці пропуску НЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ в усіх

словах рядка

А От..ава, кавал..ерія, кор..екція

Б філіп..інський, шос..е, ас..оціація
В бул..а, іл..юзорний, бюл..етень
Г марок..анець, ак..уратний, дол..ар
Д агрес..ивний, іп..одром. фін..ський

17. Подвоєння літер на місці пропуску НЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ в усіх

словах рядка

А брут..о, кон..отація, колон..а
Б іл..юмінація, ім..ітація, бон..а
В епіграм..а, ал..ергія, мас..они
Г ус..урійський, бар..икади, комісія
Д кол..екціонер, і..радіація, міс..іонер

18. Подвоєння літер на місці пропуску НЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ в усіх

словах рядка

А мас..овий, мот..о, піц..ерія
Б ал..егорія, спагет..і, проф..і
В конфет..і, пен..і, проф..ес..ія
Г барок..о, рок..око, Бон..
Д Тал..ін.., е..мігрувати, грип.

19. Подвоєння літер на місці пропуску НЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ в усіх

словах рядка

А іп..одром, і..реальний, хоб..і
Б е..мігрант, тер..аса, інтермец..о
В ал..ергія, комісія, Дік..енс
Г конт..революція, груп..а, шас..і
Д Рус..о, конфет..і, дис..идент

20. Подвоєння літер на місці пропуску НЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ в усіх

словах рядка

А і..новація, а..нотація, рок..око

Б дол..ар, ас..ортимент, новел..а

В брут..о, бюл..етень, трас..а

Г груп..овий, шас..і, сюр..еалізм

Д гол..андець, мас..а, шо..се

21. Подвоєння літер на місці пропуску НЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ в усіх

словах рядка

А марок..анський, фін..и, кас..ир

Б і..раціональний, тер..аса, іл..юзія

В ак..умулятор, клас..ний, міс..ія

Г Ген..адій, ім..унітет, лібрет..о

Д сирок..о, Шил..ер, діаграм..а

22. Подвоєння літер на місці пропуску НЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ в усіх

словах рядка

А міс..урійський, компрес..., п'єс..а

Б телеграм..а, крос..ворд, оперет..а

В ван..а, кор..екція, профес..ор

Г а..симетрія, еф..ект, Дарданел..и

Д шил..інг, мас..аж, дік..енсівський

23. Подвоєння літер на місці пропуску НЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ в усіх

словах рядка

А ап..етит, ас..орті, брюс..ельський

Б гал..юцинація, кас..ета, тон..а

В конгрес..., ак..ордеон, експрес..

Г ал..ергія, Одіс..ей, а..моральний
Д ас...истент, кол..ектив, мадонн..а

24. Подвосня літер на місці пропуску НЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ в усіх

словах рядка

А інкас..атор, клас..ицизм, ал..о
Б ексцес.., ак..омпанемент, пен..і
В прес..а, проблем..а, калькут..ський
Г ком..ентар, кол..екція, кол..ега
Д міс..іонер, парал..ель, пан..о

25. М'який знак на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

А магістрал.., асфал..т, пап..є-маше
Б барел..єф, рел..єфний, п..еса
В порт..ера, міл..ярдер, бал..зам
Г б..юлетень, грил..яж, Мол..єр
Д дос..є, мад..ярський, модел..єр

26. М'який знак на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

А н..юанс, Пхен..ян, компан..йон
Б монпанс..є, біл..ярд, пас..янс
В модел..єр, бутон..єрка, л..юстра
Г конференс..є, Н..ютон, мал..ярія
Д ател..є, кан..йон, кур..йоз

27. М'який знак на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

А рел..єф, мад..яр, Рішел..є
Б т..юрбан, мантил..я, шампін..йон
В едел..вейс, бел..етаж, ал..труїзм
Г Мол..єр, сен..йор, куп..юра

Д ескадрил..я, дос..є, фл..юс

28. М'який знак на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

А квінтил..йон, вол..єр, прес-пап..є

Б ал..фонс, гіл..йотина, сек..юриті

В Джул..єтта, лос..йон, р..юш

Г він..єтка, бракон..єр, пен..юар

Д кабал..єро, кал..ян, рез..юме

29. Апостроф на місці пропуску треба ставити в усіх словах рядка

А дистриб..ютор, б..юджет, ін...єкція

Б кар..єра, ад..ютант, р..юкзак

В суб..єкт, Рив..єра, М..юллер

Г кон..юнктивіт, миш..як, бар..єр

Д інтерв..ю, прем..єр, п..юре

30. Апостроф на місці пропуску треба ставити в усіх словах рядка

А К..янті, кон..юнктура, П..ємонт

Б валер..яна, ридик..юль, вар..єте

В прем..єра. Барб..юс, ар..єргард

Г круп..є, Х..юстон, М..юнхен

Д ад..юнкт, манік..юр, В..єтнам

31. Апостроф на місці пропуску треба ставити в усіх словах рядка

А кутюр..є, Олів..є, грав..юра

Б мар..яж, м...юслі, Рейк..явік

В п..єдестал, деб..ют, комп..ютер

Г диз..юнкція, об..єктив, б..юст

Д кеш..ю, Монтеск..є, екстер..єр

32. Апостроф на місці пропуску треба ставити в усіх словах рядка

А кр..юшон, кур..єр, Монтеск..є
Б кастан..єти, Лавуаз..є, кар..єр
В сомел..є, Руж..є, Д..Артаньян
Г дез..інфекція, ад..юнкт, об..єкт
Д інтер..єр, п..єса, О..Коннейль

33. НЕМАЄ орфографічних помилок у варіанті

А фієста, єпископ, парфуми
Б етикет, кутюрє, Стелла
В брошура, шприц, ілюзія
Г парфумерія, дієз, фейерія
Д жульєн, парашют, фойє

34. НЕМАЄ орфографічних помилок у варіанті

А сюїта, Пакистан, гіпотеза
Б капюшон, пінцет, спанієль
В хоббі, фельєтон, Вавилон
Г сюрреалізм, одісея, дуель
Д Жуль, дезінформація, еклер

35. НЕМАЄ орфографічних помилок у варіанті

А за кілька миль від Бона
Б дивовижна архітектура Марокко
В віллу прикрашає статуя Афродіти
Г президентський палац у Талінні
Д античне й бароккове мистецтво

36. Орфографічну помилку допущено в рядку

А експериментальний парашют
Б джинсовий піджак
В бразильський телесеріал

Г політика індустріалізації

Д дезінтеграційна ідеологія

**ПЕРЕЛІК ТЕМ РЕФЕРАТИВ У МЕЖАХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
«РИТОРИКА ТА СТИЛІСТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ»,
«УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПІЛКУВАННЯМ»**

1. Формування національно-мовної особистості на уроках рідної мови в основній школі.
2. Сучасні комп'ютерні технології на уроках української мови.
3. Структурно-семантичний підхід до вивчення стилістики.
4. Пояснювально-репродуктивні методи вивчення риторики на уроках української мови в 11 класі.
5. Пояснювально-пошукові та спонукально-пошукові методи вивчення стилістики на заняттях української мови у ЗВО.
6. Формування мовленнєво-комунікативних умінь на синтаксичній основі.
7. Умови ефективності синтаксичного аналізу речення на уроках рідної мови.
8. Шляхи попередження та подолання граматичних (синтаксичних) помилок у письмовому й усному мовленні старшокласників / здобувачів.
9. Методика формування в учнів 8 класу стилістичних навичок.
10. Шляхи попередження та подолання пунктуаційних помилок у письмовому мовленні здобувачів.
11. Тенденції розвитку сучасної української риторичної науки.
12. Вияв у словосполученні національної специфіки мови.
13. Комунікативний аспект простого речення, актуальне членування речення.
14. Просте елементарне речення: контекстуальні, еліптичні, ситуативні неповні речення.
15. Просте неелементарне речення: класифікація поширювачів мінімальної структурної схеми речення.
16. Формальні та семантичні ознаки поширювачів означального типу.

17. Формальні та семантичні ознаки поширювачів обставинного типу.
18. Генітивні і квантитативно-генітивні односкладні речення.
19. Поняття однорідності в синтаксисі, основні вимоги до побудови однорідного ряду.
20. Мовні огріхи, які руйнують мікросинтаксичні зв'язки в українській мові.
21. Помилки на рівні простого речення в документознавстві.
22. Сучасні підходи до класифікації другорядних членів речення в текстах наукового стилю.
23. Проблема односкладного речення в офіційно-діловому стилі.
24. Проблеми дослідження семантичної структури речення.
25. Вторинні предикатні та субстанціальні синтаксеми.

ТЕМАТИКА КУРСОВИХ ТА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Курсові роботи

1. Мовна особистість сучасного вчителя як зразок для наслідування в освітньому середовищі.
2. Ефективність прийому «зіпована історія» (storytelling) для мотивації до читання на уроках позакласного читання в 5-6 класах.
3. Методика організації навчального діалогу під час вивчення лірики.
4. Вправи для профілактики орфографічних помилок, спричинених інтерференцією.
5. Дотримання норм нового правопису в оформленні шкільної документації.
6. Терміносистема сучасної педагогіки та дидактики: проблеми уніфікації та вживання.
7. Культура мовлення вчителя в умовах дистанційного навчання (етикет відеоконференцій).
8. Специфіка листування вчителя з батьками та учнями в месенджерах: професійна етика та стиль.
9. Мовні засоби попередження та розв'язання конфліктів у шкільному колективі.
10. Академічна доброчесність та культура наукового мовлення вчителя-дослідника.
11. Особливості використання професійних жаргонізмів у педагогічному середовищі.
12. Типові лексичні та граматичні помилки в усному мовленні педагогічних працівників.
13. Редагування авторських навчальних програм та методичних розробок: стилістичний аспект.
14. Педагогічна риторика як засіб підвищення ефективності сучасного уроку.
15. Риторичні прийоми активізації уваги учнів під час публічного

виступу вчителя.

16. Розвиток навичок критичного мислення учнів через аналіз маніпулятивних текстів у ЗМІ.

17. Стилiстичне розмаїття сучасної української дитячої літератури (для вчителів початкових/середніх класів).

18. Методика навчання учнів основам ведення дискусії та дебатів на уроках словесності.

19. Лінгвостилістичний аналіз художнього тексту як засіб розвитку естетичного смаку школярів.

20. Риторична підготовка учнів до участі в олімпіадах та конкурсах-захистах МАН.

21. Використання метафори та аналогії як риторичних інструментів пояснення нового матеріалу.

22. Стилiстичні особливості учнівського сленгу: причини побутування та межі допустимості.

23. Культура публічного виступу учня: від подолання страху до майстерності переконання.

24. Методика роботи з аудіокнигами для розвитку слухового сприйняття та критичного мислення учнів.

25. Створення та використання чек-листів для формування навичок самооцінювання творчих письмових робіт (есе) у старшокласників.

26. Інтеграція елементів театральної педагогіки («живі картини», рольове читання).

Кваліфікаційні роботи

Напрямок 1: Методичні системи та комплекси

1. Методична система формування професійної комунікативної компетенції майбутніх ІТ-фахівців (на основі компетентнісного підходу).

Очікуваний продукт: цілісна методична система (цілі, принципи, зміст, технології, засоби контролю) з докладним навчально-методичним супроводом (робоча програма, план-конспекти ключових тем, комплекс проектних

завдань).

2. Розробка інтерактивного навчально-методичного комплексу (НМК) з української мови для студентів-економістів (на платформі Moodle/Google Classroom).

Очікуваний продукт: повноцінний цифровий НМК, що містить теоретичні модули, інтерактивні вправи (на основі реальних економічних кейсів), аудіо-відеоматеріали, тести для самоконтролю та інструкції для викладача.

3. Методика проєктного навчання української мови в контексті професійної діяльності для студентів технологічних спеціальностей.

Очікуваний продукт: детальна методика організації та проведення проєктів (наприклад, «Створення презентації будівельного об'єкта», «Розробка технічного завдання»), критерії оцінювання, зразки студентських робіт.

4. Методична система формування читацької компетентності в контексті концепції «глибокого читання» (Deep Reading).

Очікуваний продукт: авторська методична система з моделями уроків, алгоритмами аналізу складних текстів та інструментами діагностики рівня читацької компетентності.

5. Розробка та апробація електронного навчального курсу (E-learning course) для підготовки учнів 11 класу до ЗНО з української мови (модуль «Мовлення»).

Очікуваний продукт: повноцінний курс на платформі (наприклад, Google Classroom або власному сайті), що включає відеолекції, інтерактивні вправи, тести з автоматичною перевіркою та форум для консультацій.

6. Педагогічний експеримент із використання гейміфікованої платформи Classcraft для підвищення мотивації та навчальної взаємодії.

Очікуваний продукт: результат експерименту з аналізом даного, адаптовані сценарії в механіці гейміфікації та методичні рекомендації для вчителів.

7. Методика використання цифрових інструментів (Padlet, Mentimeter,

Canva) для організації рефлексії та взаємооцінювання на уроках української мови.

Очікуваний продукт: каталог цифрових інструментів з описом дидактичних функцій, конкретні сценарії їх використання на різних етапах уроку, аналіз ефективності.

Напрямок 2: Цифрові та інноваційні технології

1. Застосування мобільних застосунків (Apps) та гейміфікації для розвитку професійного мовлення студентів немовних ВНЗ.

Очікуваний продукт: низка авторських сценаріїв навчальних квестів, ігрових завдань (у сервісах типа Quizlet, Kahoot!, Mentimeter) та рекомендації щодо використання мобільних застосунків для вивчення професійної лексики.

2. Методика використання віртуальних (VR) та доповнених (AR) реальностей для імітації професійних комунікативних ситуацій (на прикладі спеціальності «Мистецтво»).

Очікуваний продукт: методична розробка зі сценаріями уроків, де VR/AR-технології використовуються для тренування діалогів з клієнтами, презентації готелів чи екскурсійних маршрутів.

3. Створення та методика використання корпусу професійно-орієнтованих текстів для навчання аналітичного читання майбутніх економістів.

Очікуваний продукт: власний невеликий електронний корпус текстів (закони, судові рішення, статті), апаратований системою тегів, та комплекс вправ із його використанням для аналізу мови права.

Напрямок 3: Формування конкретних мовленнєвих навичок

1. Методика навчання складання науково-популярних текстів з фаху студентами природничих спеціальностей (на прикладі біологів, екологів).

Очікуваний продукт: алгоритм створення тексту, система вправ на адаптацію спеціальних знань для широкої аудиторії, зразки студентських

науково-популярних статей та блог-постів.

2. Розвиток навичок міжкультурної професійної комунікації в майбутніх міжнародників: методичний аспект.

Очікуваний продукт: серія комунікативних кейсів, що моделюють ситуації міжкультурних непорозумінь у діловому середовищі, та стратегії їх подолання з урахуванням мовного етикету.

3. Методика корекції та профілактики стилістичних помилок у професійних текстах студентів-журналістів.

Очікуваний продукт: діагностичний комплекс для виявлення типових помилок, система корекційних та профілактичних вправ, картка-помічник з основними стилістичними нормами.

4. Технологія розвитку критичного мислення через написання есе-рецензій на сучасну українську прозу (на матеріалі творів сучасних авторів).

Очікуваний продукт: докладно розроблена технологія з етапами навчання, системою критеріального оцінювання, банком творів для аналізу та зразками успішних студентських робіт.

5. Інклюзивний підхід: адаптація навчального матеріалу та розробка альтернативних завдань для учнів з особливими освітніми потребами (зокрема, з порушеннями читання).

Очікуваний продукт: пакет адаптованих текстів (аудіо, спрощений варіант), спеціальні наочні матеріали, картки-інструкції та рекомендації щодо створення інклюзивного середовища на уроці.

Напрямок 4: Оцінювання та діагностика

1. Розробка та апробація системи критеріального оцінювання навичок публічного виступу (presentation skills) у студентів економічних спеціальностей.

Очікуваний продукт: докладна рубрика (scoring rubric) із чіткими дескрипторами оцінки змісту, структури, мовленнєвого оформлення та невербаліки презентації, а також інструкція для само- та взаємооцінювання.

2. Компетентнісні тестові завдання для моніторингу рівня володіння професійною мовою: принципи побудови та апробація.

Очікуваний продукт: банк авторських тестових завдань відкритого та закритого типу, що перевіряють не знання правил, а вміння застосовувати мову в професійному контексті (наприклад, вибір відповідного терміна, редагування тексту).

3. Методика навчання основам лінгвістичної експертизи тексту (для розпізнавання маніпуляцій, пропагандистичних технік).

Очікуваний продукт: навчально-методичний посібник для вчителя з практикумом, що містить аналітичні алгоритми, колекцію текстів-прикладів та сценарії дебатів.

Напрямок 5: Міждисциплінарність та інтеграція

1. Інтегрований курс «Професійна комунікація та основи брендингу» для студентів творчих спеціальностей (дизайн, мистецтво).

Очікуваний продукт: авторська програма інтегрованого курсу, що поєднує навчання мовленнєвим жанрам (художнє пояснення, самопрезентація, опис проєкту) з основами побудови особистого бренду.

2. Методика використання принципів STEM-освіти на заняттях з української мови.

Очікуваний продукт: розробки інтегрованих уроків, де мовні завдання (написати інструкцію, описати алгоритм) є частиною інженерного мініпроєкту, що реалізується на конкретних технічних принципах.

3. Формування медіаграмотності через аналіз професійних медіатекстів (для студентів соціогуманітарних спеціальностей).

Очікуваний продукт: методичний посібник з конспектами занять, де аналіз професійних статей, новин, постів у соцмережах спрямований на розвиток критичного мислення та розпізнавання маніпулятивних мовних технік.

4. Методичні засади створення та використання навчального підкастингу

у курсі «Українська мова за професійним спрямуванням».

Очікуваний продукт: серія авторських навчальних підкастів (інтерв'ю з фахівцями, розбір складних випадків, аудіоекскурсії) та детальна методика їх застосування на заняттях (до-, під- і післяпрослуховування).

5. Методика інтегрованою на основі тематичних модулів (наприклад, модуль «Мова як ідентичність»).

Очікуваний продукт: авторська інтегрована програма з міжпредметними проектами.

6. Диференційований підхід у процесі навчання творчого письма: методична система для роботи з обдарованими здобувачами, які потребують підтримки.

Очікуваний продукт: дві паралельні системи вправ, творчих завдань і стратегій корекції, об'єднані в єдиному методичному комплексі для втикладача.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Завдання 1. Відредагуйте речення.

1. Провести перевірку на протязі слідуєчого кварталу.
2. Висновки комісії базуються на слідуєчих фактах.
3. Біля трьох років пройшло з тих пір, коли було перевірено санітарно-гігієнічні умови установи.
4. Комісія виявила порушення зі сторони директора фірми.
5. Акт складений у трьох екземплярах.
6. Комісія рахує необхідним списати вказані матеріали.
7. Акт підписують особи, які приймали участь у його складанні.

Завдання 2. Відредагуйте словосполучення.

При складанні акту; мета і задача комісії; основа для складання акта; акт складається в залежності від характеру подій; у результаті перевірки виявлено недостачу коштів; вказати характер зробленої роботи; акт прийому продукції; у конференції прийняли участь слідуєчі члени кафедри; згідно постанови; заключення комісії; об'єм виконаної роботи; розробити міроприємства; комісія вважає необхідним; об'єкт підлягаєчій ліквідації; оглянути стан майна; по результатах перевірки; при інвентаризації встановлено слідуєче; по звітним даним; перевірені особисті рахунки платників; оглянуто прибувший вантаж; не вказана дата відправки продукції; встановлено слідуєчі витрати матеріалів; провести навчання по техніці безпеки; відбувся нещасний випадок; перелік міроприємств по усуненню причин аварії; перевірка встановила; у результаті аварії.

Завдання 3. Відредагуйте подані речення.

1. Вплив дестабілізуєчого фактора (зміни температури оточуючого середовища) на частотну залежність зміни еквівалентної ємності активного елемента представлений на рисунку.
2. Отримані залежності повного опору активного елемента та його

активної й реактивної складових частин.

3. Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати слідуючі завдання.

4. Особисто мені набагато легше зробити переклад з англійської мови на українську, чим переклад з української мови на англійську.

Завдання 4. виправте словосполучення і речення, замінивши нормативними українськими лексичними одиницями.

Вулиці пересікаються. Грає велику роль. Магазин закритий. Слід відмінити розпорядження. Нанести збитки. Роздався телефонний дзвінок. Відклонити пропозицію. Підбирати кадри. Бувший у користуванні. Винести подяку колективу. Поступило багато пропозицій.

Рахуватися з думкою людей. Конференція у місяці грудні.

Завдання 5. Із поданих пасивних зворотів утворіть активні.

1. Види і межі монополії визначаються законом.

2. Право на керування транспортними засобами підтверджується відповідним посвідченням.

3. Копія документа посвідчується службовою особою.

4. Право на своєчасне одержання винагороди за працю захищається законом.

5. Справжність підпису посвідчується нотаріусом.

6. Ваші замовлення виконуються фахівцями екстра-класу.

7. Культурна спадщина охороняється законом.

8. У програмі “Смачного!” пропонуються глядачам рецепти вишуканих страв.

9. У реєстраційному документі справного транспортного засобу працівником Державтоінспекції робиться запис “Техогляд проведено”.

10. Кожний примірник двосторонньої угоди підписується обома сторонами.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Авраменко О., Тищенко О. Українська мова. Правопис у таблицях, тестові завдання: нова редакція. К.: Видавництво: книголав, 2020. 200 с.
2. Аношкіна Г. Нелегка проблема вибору. Урок засвоєння знань, умінь і навичок // Українська мова та література. 2021. № 9/10. С. 34–39.
3. Баллі Ш. Синтаксис експліцитної модальності // Мовознавство (НАНУ). 2021. № 3. С. 52–59.
4. Бездрабко В. В. Становлення і розвиток документознавства в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.): автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 27.00.02; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського НАН України. К., 2010. 36 с.
5. Бездрабко В. В. Історія науки про документ, або Відкриття відомого: [монографія]. К.: Четверта хвиля, 2011. 295 с.
6. Бріцин В. М. Стаття Шарля Баллі «*Syntaxe de la modalite explicite*» («Синтаксис експліцитної модальності») і сучасна лінгвістика // Мовознавство (НАНУ). 2021. № 3. С. 43–51.
7. Бугайчук А. Кіберсоціалізація. Життя в новій віртуальній реальності // Українська мова та література. 2021. № 7/8. С. 108–117.
8. Городенська К.Г. Довідник з української мови (найновіші рекомендації) / К.Г. Городенська, Н.І. Кочукова, Г.М. Куцак. К.; Слов'янськ: Видавництво «Друкарський двір», 2015. 156 с.
9. Городенська К.Г., Кочукова Н.І., Куцак Г.М. Із найновіших рекомендацій щодо складних уживань в українській мові. Київ; Слов'янськ, 2006. 83 с.
10. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення / Ін-т укр. мови НАН України. К.: КММ, 2014. 124 с.
11. Дворецька Ю. Помилкаріум. Моя українська правильна та вишукана. К.: Видавнича група «Основа», 2021. 128 с.
12. Доброгорська І. Шлях до вдосконалення інноваційної діяльності вчителя – обмін педагогічним досвідом. Використання Педагогічного колеса

А. Каррингтона для створення моделей уроків зарубіжної літератури // Всесвітня література в школах України. 2021. № 4. С. 6–9.

13. Дорошенко І. Особливості реалізації мовних стратегій у вітчизняному просторі педагогічної освіти в контексті історичного розвитку / І. Дорошенко. // Вища освіта України. Київ. 2021. № 3. С. 82–88.

14. Євсєєва, Галина П. Практикум з правопису української мови [навч. посіб.] / Галина Євсєєва, Лариса Богуславська, Юлія Рощина ; ДВНЗ «Придніпров. держ. акад. буд-ва та архітектури», Каф. українознавства, документознавства та інформ. діяльності. Дніпро: ПДАБА, 2020. 182 с. : табл.

15. Кацавець Р.С. Ораторське мистецтво : підручник. Вид. 3-тє, допов. Київ: Алерта, 2021. 250 с.

16. Комова М.В. Українська документознавча термінологія: шляхи творення та функційні особливості: монографія. Л.: Вид-во Львів. політехніки, 2011. 316 с.

17. Коновалова М., Кришталь О. Новий український правопис в ілюстраціях. Правила – легко та швидко. К.: Видавнича група «Основа», 2021. 144 с.

18. Коржова Н. Модерна українська проза. Цикл уроків для 10-го класу за змішаним навчанням // Українська мова та література. 2021. № 7/8. С. 32–47.

19. [Крикун В.Ю.](#) Риторика : навч. посіб. / В. Ю. Крикун ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Київський університет, 2019. 223 с. Бібліогр.: С. 221-223.

20. Масицька Т., Зельман Л. Вплив професійної комунікації на формування спеціальної лексики і термінології. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип 41. Том 2. С. 135-139.

21. [Мацько О.М.](#) Практична риторика : навч. посіб. / О.М. Мацько ;

Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Київський університет, 2019. 239 с. – Бібліогр.: с. 237-239.

22. Нестерова М. Європейські освітні стратегії просування культурного різноманіття / М. Нестерова, В. Крючко. // Вища освіта України. Київ. 2021. № 3. С. 75–81.

23. [Овчиннікова А.П.](#) Риторика як суспільно-культурне явище : курс лекцій / Альбіна Овчиннікова. Херсон : ОЛДІ-плюс, 2020. 175 с. Бібліогр.: с. 175.

24. Омельчук С., Блажко М. Правописний практикум з української мови. Норми нової редакції українського правопису. К.: Грамота, 2020. 224 с.

25. Познякова Ю. Виховання духовності та моральних цінностей особистості засобами художнього слова // Всесвітня література в школах України. 2021. № 4. С. 10–13.

26. Практикум з українського правопису : навч. посіб. / [М.Л. Дружинець та ін. ; за заг. ред. М. Л. Дружинець] ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова [та ін.]. Одеса : ОНУ, 2018. 394 с. Бібліогр. в кінці розд.

27. Риторика: навч. посібн. / упоряд.: Т. К. Ісаєнко, А. В. Лисенко. Полтава: ПолтНТУ, 2019. 247 с.

28. Тищенко К. М. Метатеорія мовознавства у своєму часі й соціумі // Мовознавство (НАНУ). 2021. № 3. С. 3–24.

29. Тищенко К. Мовні знаки: як не просто розуміти звичне // Дивослово. 2021. № 9/10. С. 43–52.

30. «Читання як життєва стратегія». Стратегія розвитку читання на 2021–2025 роки // Українська мова та література. 2021. № 7/8. С. 10–31.

31. Український правопис. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/ukrayinskij-pravopis-2019>.

32. Швецова-Водка Г. М. Документознавство: словник-довідник термінів і понять: навч. посіб. К.: Знання, 2011. 319 с.

33. Український правопис / Нац. акад. наук України ; ред. Є.І. Мазніченко, В. Є. Македон, С. В. Шарбанова. Київ : Наукова думка, 2019.

390, [1] с.

34. Ющук, Іван Пилипович. Практикум з правопису і граматики української мови : посібник / І. П. Ющук. Київ : Освіта, 2018. 287 с. : табл. 10020 прим.

Додаткова

1. Береза Т. Гарна мова – одним словом: словник вишуканої української мови. Львів: Видавництво «Апріорі», 2023. 420 с.

2. Борг Джеймс Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування / пер. з англ Н. Лазаревич. Харків: Вид-во «Ранок»: Фабула, 2020. 304 с.

3. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань до проблемного правопису слів // Українська мова і література в школах України. 2017. № 1. С. 22-23.

4. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань до проблемного правопису слів // Українська мова і література в школах України. 2017. № 2. С. 12-13.

5. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань до проблемного правопису слів // Українська мова і література в школах України. 2017. № 3. С. 17.

6. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань до проблемного правопису слів // Українська мова і література в школах України. 2017. № 4. С. 25-26.

7. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань до проблемного правопису слів // Українська мова і література в школах України. 2017. № 6. С. 20-21.

8. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань до проблемного правопису слів // Українська мова і література в школах України. 2017. № 7/8. С. 46-48.

9. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення.

Рекомендації з найскладніших уживань до проблемного правопису слів // Українська мова і література в школах України. 2017. № 9. С. 39-40.

10. Городеньська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань до проблемного правопису слів // Українська мова і література в школах України. 2017. № 10. С. 24-27.

11. Городеньська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань до проблемного правопису слів // Українська мова і література в школах України. 2017. № 11. С. 31-32.

12. Городеньська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань до проблемного правопису слів // Українська мова і література в школах України. 2017. № 12. С. 40-41.

13. Городеньська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань до проблемного правопису слів // Українська мова і література в школах України. 2018. № 2. С. 37.

14. Городеньська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань до проблемного правопису слів // Українська мова і література в школах України. 2018. № 3. С. 28-29.

15. Городеньська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань до проблемного правопису слів // Українська мова і література в школах України. 2018. № 4. С. 33-34.

16. Городеньська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань до проблемного правопису слів // Українська мова і література в школах України. 2018. № 6. С. 9-10.

17. Ґрещук В. В. Стилїстика української мови. Короткий словник термінів / Уклала Валентина Ґрещук. Івано-Франківськ : НАІР, 2023. 82 с.

18. Данчук Ю., Василенко Ю. Моя українська вільна. Спілкуймося легко! К.: Видавнича група «Основа», 2023. 192 с.

19.

20. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник / І. М. Дичківська. К.: Академвидав, 2004 .

21. Дичківська І. М. Основи педагогічної інноватики / І.М. Дичківська. Рівне, 2001. 222 с.
22. Дороз В. Ф. Методика викладання української мови у вищій школі : навч. посібник / В. Ф. Дороз. К.: Центр навч. літ., 2008 176 с.
23. Дрозд О.Б. Українська орфографія: правила, вправи, тести: новий правопис. Тернопіль: Українська книга Богдан, 2020. 104 с.
24. Євсєєва Г., Богуславська Л., Рощина Ю. Практикум з правопису української мови : навч. посіб.; ДВНЗ "Придніпров. держ. акад. буд-ва та архітектури", Каф. українознавства, документознавства та інформ. діяльності. Дніпро : ПДАБА, 2020. 182 с. : табл.
25. Зінчук Р. С., Деркач Л. М. Практикум із пунктуації української мови : навчально-методичні матеріали. Луцьк, 2022. 60 с.
26. Зубков М. Норми й культура української мови. К.: Школа, 2023. 544 с.
27. Інноваційні технології викладання української мови та літератури в школі і ВНЗ: проблеми та пошуки : [наук.-метод. зб.] / Ін-т педагогіки АПН України ; Житомирський держ. ун-т ім. Івана Франка; Житомирський обласний ін-т післядипломної пед. освіти / Г. В. Грибан (відп. ред.). Житомир : Полісся, 2004. 212 с.
28. Капська А. Й. Педагогіка живого слова : навч.-метод. посібник / А. Й. Капська. К.: ІЗМН, 1997. 140 с.
29. Киричок І. Педагогічне спілкування у діяльності вчителя : [навч.-метод. посібник] / І. Киричок, В. Кучерявець. Ніжин, 2008. 391 с.
30. Колотілова Н.А. Логіка та риторика: складові взаємозв'язку : автореф. дис. ... д-ра філос. наук : 09.00.06 / Колотілова Наталія Андріївна ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2020. 35 с.
31. Концепція педагогічної освіти // Інформаційний збірник Міністерства освіти України. 1999. № 8.
32. Кость С. П., Крохмальна Г. І. Методика «storytelling» як засіб формування комунікативної компетентності здобувачів освіти / Світлана

Кость, Галина Крохмальна // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. ЛНУ, 2021. № 35. С.122-130.

33. Красавіна В.В. Практикум із правопису й пунктуації української мови: навчально-методичний посібник. Чернігів : НУЧК імені Т.Г. Шевченка, 2023. 140 с.

34. Кучерук О. А. Самостійна робота студентів з методики української мови : [метод. посібник] / Житомирський держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. Кафедра методики викладання мов і літератур. Житомир : Поліграфічний центр ЖДПУ, 2001. 91 с.

35. Локайчук С. М., Приймачок О. І. Фахова українська мова та академічна риторика : методичні рекомендації / Волинський національний університет імені Лесі Українки, факультет філології та журналістики, кафедра історії та культури української мови, кафедра української мови. Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2023. 71 с.

36. Малюга Н., Городецька В. Нові стандарти українського письма. – К.: Каравела, 2022. 152 с.

37. Мова війни: нові слова, нові значення, нове сприйняття: практичний посібник / упоряд. М. Мазурок, Л. Заводна. Рівне: РОІППО. 2023. 48 с.

38. Могила О.А., Могила Ю.А. Українська мова : практикум з пунктуації. К.: Видавництво «Ліра-К», 2021. 140 с.

39. Нікітіна А.В., Барилова Г.К., Кравченко М.В. Риторика : навчальний посібник. Старобільськ, 2021. 99 с.

40. Нісімчук А. С. Сучасні педагогічні технології : [навч. посібник] / А. С. Нісімчук, О. С. Падалка, О. Т. Шпак. К.: Просвіта, 2000.

41. Організація та методика проведення науково-педагогічних досліджень студентами вищих навчальних закладів / Кол. авт. : М.І. Соловей, Є. С. Спіцин, К. К. Потапенко та ін. К., 2004.

42. Педагогічна практика в системі професійної підготовки вчителя української мови та літератури : навч.-метод. посібник / С. І. Галактьук, В. В.

Грубінко, Г. І. Дідук, Н. М. Страшнюк, Н. Д. Камінська ; за ред. Галини Дідук. Тернопіль : Підручники і посібники, 2007. 144 с.

43. Проблеми унормування сучасної української мови. Лексика [навчально-методичний посібник для вчителів української мови і літератури] / за наук. ред. Олени Вікторіної . Кропивницький: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2022. 104 с.

44. Риторика : навч.-метод. посіб. / уклад. Лариса Мафтин ; [відп. ред. С. Романюк] ; Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича : Рута, 2020. 343 с. Бібліогр.: С. 276-280.

45. Середа Н. В., Квасник О. В. Основи ораторської майстерності: навчальний посібник. Харків : НТУ «ХП», 2019. 304 с.

46. Стилїстика в профільній школі: Методичний посібник для вчителя. / Ходанич Л.П., Ходанич П.М. Ужгород: ЗІППО, 2021. 85 с.

47. Терлак З. Пунктуаційний словник-довідник. Львів: Видавництво «Апріорі», 2021. 396 с.

48. Шинкарук В. Д., Теслюк В. М. Основи риторики: навчальний посібник. Київ : Ліра-К, 2021. 320 с.

Нормативні документи

1. Державний класифікатор управлінської документації ДК 010–98: Наказ Держстандарту України від 31 грудня 1998 р. № 1024 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.vobu.com.ua/img/custom/Classifier/4/file_rus.pdf

2. ДСТУ 2732:2004. Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення понять. К. : Держспоживстандарт України, 2005.

3. ДСТУ 4163-2003. Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлювання документів. К. : Держстандарт України, 2003.

4. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України (Редакція від 30.09.2015) // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/851-15>

Корисні покликання

1. Акімов О. Історіографія вивчення документаційних систем та потоків вищих навчальних закладів. [Електронний ресурс]: Актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності: теорії та інновації: зб. матер. І Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 19-20 берез. 2015 р. під заг. ред. В.Г. Спрінсяна. Одеса, 2015. С. 64-70. Режим доступу:

<http://www.adverta.com.ua/texts/Aktualni-pytannya-dokumentoznavstva-ta-informatsiynoyi-diyalosti-teoriyi-ta-innovatsiyi.pdf>

2. Актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності: теорії та інновації [Електронний ресурс]: зб. матер. І Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 19-20 берез. 2015 р. під заг. ред. В.Г. Спрінсяна. Одеса, 2015. 505 с. Режим доступу: <http://www.adverta.com.ua/texts/Aktualni-pytannya-dokumentoznavstva-ta-informatsiynoyi-diyalnosti-teoriyi-ta-innovatsiyi.pdf>

3. Антоненко І. Документаційна наука – інформаційна наука – документознавство (еволюція назви науки про документ за кордоном) [Електронний ресурс] Термінологія документознавства та суміжних галузей знань: збірка наук. праць / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Ін-т держ. упр.; за заг. ред В.В. Бездрабко К.: Четверта хвиля, 2010. Вип. 4. С. 14-16. Режим доступу: <http://nmetau.edu.ua/file/td-2010.pdf>

4. Барабаш В.А. Проблеми становлення та розвитку документознавчої освіти і науки в Україні в інтерпретаціях сучасних вітчизняних учених [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://inb.dnsgb.com.ua/2014-4/2.pdf>

5. Величкевич М.Б. Електронний документообіг, тенденції та перспективи [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/>

[bitstream/ntb/20146/1/7-44-53.pdf](http://www.adverta.com.ua/texts/Aktualni-pytannya-dokumentoznavstva-ta-informatsiynoyi-diyalnosti-teoriyi-ta-innovatsiyi.pdf)

6. Гнездовська Г. Аналіз сучасного стану стандартизації документно-інформаційної сфери діяльності [Електронний ресурс] Актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності: теорії та інновації: зб. матер. I Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 19-20 берез. 2015 р. під заг. ред. В.Г. Спрінсяна. Одеса, 2015. С. 87-89. Режим доступу: <http://www.adverta.com.ua/texts/Aktualni-pytannya-dokumentoznavstva-ta-informatsiynoyi-diyalnosti-teoriyi-ta-innovatsiyi.pdf>

7. Гомотюк О. Сучасні теоретико-методологічні пошуки в документознавстві [Електронний ресурс] Термінологія документознавства та суміжних галузей знань: збірка наук. Праць. Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Ін-т держ. упр.; за заг. ред В.В. Бездрабко. К.: Четверта хвиля, 2010. Вип. 4. С. 17-25. Режим доступу: <http://nmetau.edu.ua/file/td-2010.pdf>

8. Дроздова О. Комунікація у документознавстві як чинник формування навчальної дисципліни [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2597>

9. ДСТУ 2392-94. Інформація та документація. Базові поняття. Терміни та визначення [Електронний ресурс]. Чинний від 01.01.1995. К.: Держстандарт України, 1994. 41 с. Режим доступу: http://dbn.at.ua/load/normativy/dstu/dstu_2392_94/5-1-0-1166

10. Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні. [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL: <http://www1.nas.gov.ua> <http://www.inmo.org.ua>

11. Інститут української мови НАН України. Електронний ресурс]. Режим доступу: URL: <https://iul-nasu.org.ua/>

12. Колечкіна Л. Тенденції та проблеми розвитку електронного документообігу [Електронний ресурс] Актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності: теорії та інновації: зб. матер. I Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 19-20 берез. 2015 р. під заг. ред. В.Г. Спрінсяна. Одеса, 2015. С. 72-77. Режим доступу: <http://www.adverta.com.ua/texts/Aktualni-pytannya-dokumentoznavstva-ta-informatsiynoyi-diyalnosti-teoriyi-ta-innovatsiyi.pdf>

[innovatsiyi.pdf](#)

13. Кулешов С.Г. Загальна теорія документа: реалії та перспективи [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.archives.gov.ua/Publicat/AU/AU_6_2012/01.pdf

14. Курташова І.В. Електронний документообіг і його особливості. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/ekonom/34/2928-elektronnij-dokumentoobig-i-jogo-osoblivosti.html>

15. Лаба О. Нормативно-правове регулювання електронного діловодства: новий етап [Електронний ресурс]. Актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності: теорії та інновації: зб. матер. І Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 19-20 берез. 2015 р. під заг. ред. В. Г. Спрінсяна. Одеса, 2015. С. 59-64. Режим доступу: <http://www.adverta.com.ua/texts/Aktualni-pytannya-dokumentoznavstva-ta-informatsiynoyi-diyalnosti-teoriyi-ta-innovatsiyi.pdf>

16. Лец К. Електронний документ: перспективи системних досліджень [Електронний ресурс] Актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності: теорії та інновації: зб. матер. І Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 19-20 берез. 2015 р. під заг. ред. В.Г. Спрінсяна. Одеса, 2015. С. 121-124. Режим доступу: <http://www.adverta.com.ua/texts/Aktualni-pytannya-dokumentoznavstva-ta-informatsiynoyi-diyalnosti-teoriyi-ta-innovatsiyi.pdf>

17. Онищенко А. Організація роботи з електронними документами в Україні [Електронний ресурс] Актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності: теорії та інновації: зб. матер. І Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 19-20 берез. 2015 р. під заг. ред. В.Г. Спрінсяна. Одеса, 2015. С. 117-121. Режим доступу: <http://www.adverta.com.ua/texts/Aktualni-pytannya-dokumentoznavstva-ta-informatsiynoyi-diyalnosti-teoriyi-ta-innovatsiyi.pdf>

Основні лексикографічні праці

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.
2. Гнатишена І.М., Кияк Т.Р. Словник інтернаціональних терміноелементів грецького та латинського походження в сучасній термінології. К.: Вид. дім «КМ Академія», 1996. 103 с.
3. Головащук С.І. Орфографічний словник складних слів української мови: понад 23 000 слів / С.І. Головащук. К.: Наук. думка, 2008. 288 с.
4. Головащук С.І. Словник-довідник з українського літературного слововживання / С. І. Головащук. Київ: Наук. думка, 2004. 446, [1] с.
5. Гринчишин Д.Г. Словник паронімів української мови / Д.Г. Гринчишин, О.А. Сербенська. К.: Рад. шк., 1986. 222 с.
6. Єрмоленко С.Я. та ін. Українська мова: Корот. тлумач. слов. лінгв. термінів / Уклад. С.Я. Єрмоленко, С.П. Бибик, О.Г. Тодор; Ред. С.Я. Єрмоленко. К.: Либідь, 2001. 221 с.
7. Івченко А. Тлумачний словник української мови / А. Івченко. Х.: Фоліо, 2000. 540 с.
8. Карачун В.Я. Орфографічний словник наукових і технічних термінів: Правопис. Граматика: Понад 30 000 слів. К.: Криниця, 1999. 524 с.
9. Краснобокий Ю.М. Словник-довідник науковця-початківця. – К.: Наук. світ, 2000. 81 с.
10. Кротевич Є.В. Словник лінгвістичних термінів / Є.В. Кротевич, Н.С. Родзевич. К.: Вид-во Акад. наук УРСР, 1957. 236 с.
11. Лексикон латинський Є. Славинецького // Лексикон латинський Є. Славинецького. Лексикон словено-латинський Є. Славинецького та А. Корецького-Сатановського. К.: Наук. думка, 1973. С. 59-420.
12. Лексикон словено-латинський Є. Славинецького та А. Корецького-Сатановського // Лексикон латинський Є. Славинецького. Лексикон словено-латинський Є. Славинецького та А. Корецького-Сатановського. – К.: Наук.

думка, 1973. С. 421-540.

13. Нові слова та значення: словник / Ін-т укр. Мови НАН України ; уклали Л.В. Туровська. Л.М. Василькова. К. : Довіра, 2008. 271 с.

14. Огуй О.Д. Словник лексикологічних термінів: [До курсу лексикології з нім. мови] / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці: Рута, 2000. 24 с.

15. Словник іншомовних слів: близько 10 000 сл. / [уклад.: С.М. Морозов, Л.М. Шкарапута]. К.: Наук. думка, 2000. 680 с.

16. Словник лінгвістичних термінів / Уклад. Д.І. Ганич, І.С. Олійник. К.: Вища шк., 1985. 360 с.

17. Словник української мови: в 11 т. К.: Наукова думка, 1970-1980. Т.1-11.

18. Словник чужомовних слів. препринт з вид. 1955 р. / Уклад. І. Бойків, О. Ізюмов, Г. Калишевський, М. Трохименко; Авт. передм. В. Задорожний. К.: Музей Івана Гончара, вид. вірма «Родовід», 1996. 532 с.

19. Струганець Л.В. Культура мови: Слов. термінів. Тернопіль: Навч. кн., 2000. 87 с.

20. Сучасний тлумачний словник української мови: 65 000 слів / [за заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В.В. Дубічинського]. Х.: ВД „Школа“, 2006. 1008 с.

21. Українська мова: енциклопедія / редкол.: В.М. Русанівський, О.О. Тараненко (співголови), М.П. Зяблюк та ін. К.: Укр. енцикл., 2000. 824 с.

22. Українська мова: енциклопедія. К.: Укр. енциклопедія, 2004. 824 с.

23. Українська мова: словник-довідник. Донецьк: Центр підготовки абітурієнтів, 1998. 144 с.

24. Українсько-англійський словник лінгвістичних термінів / Уклад. Л.О. Пономаренко, І.Д. Кучеренко. К.: Вид-во Київ. ун-ту, 1967. 45 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

тисовий, гуртожиток, тигровий, щодобовий, перенести, одноразовий, видання, дочка, горошина, соломина, глибоко, благовіст, щелепа, чарівний, чорнослив, фартух, український, подруга, каталог, експерт, вітчим, донька, течія, тім'яний, фольга, сеча, металургія, нести, зручний, завчасу, шовковий, ярмарковий, чорнозем, приморозок, середина, порядковий, отаман, помовчати, піала, піцерія, текстовий, решето, травестія, курятина, індустрія, люстро, начинка, ваги, аркушик, кроїти, ніздря, проміжок, зобразити, визвольний, симетрія, жалюзі, маркетинг, обіцянка, бурштиновий, цінник, оптовий, болотистий, локшина, заіржавілий, щипці.

ТисОвий, гуртОжиток, тИгровий, чорнОзем, щодобовИй, перенестИ, одноразОвий, видАння, дочкА, дОнька, горошИна, солонИна, глИбоко, блАговіст, щЕлепа, чарівнИй, чорнОслив

фартУх, українськИй, пОдруга, каталОг, експЕрт, вітчИм, дОнька, течІя, тім'янИй, фОльга, сЕча, металУргія, нестИ, зрУчний, завчасУ, шовкОвий, ярмаркОвий, чорнОзем, прИморозок, серЕдина,

порядкОвий, отАман, помОвчати, піалА, піцЕрія, текстовИй, рЕшето, травестІя, кУрятина, індУстрія, лЮстро, нАчинка, вАги, Аркушик, крОїти, ніздря, фОльга,

промІжок, зобразИти, визвОльний, симетрІя, жалюзІ, мАркетинг, обіцЯнка, бурштинОвий, ціннИк, оптОвий, болотИстий, лОкшина, заіржАвілий, щИпці.

Більше всього – імовірніше
 більше того – до того ж, крім того
 більшість (переважна більшість) – здебільшого (переважно)
 у будь-якому випадку – у будь-якому разі
 вирішити проблему/задачу - розв'язати проблему/задачу
 вирішити завдання – виконати завдання
 відзив на дисертаційну працю – відгук про дисертаційну працю

відмінити – скасувати
 відмічати – зазначати, відзначати, зауважувати
 відноситися до чого-небудь – належати
 відноситися до кого-небудь – ставитися
 відношення до колег – ставлення
 вкладиш – вкладень
 в основному (як висновок) – загалом, переважно
 дана думка – ця, зазначена, згадана думка
 таким чином – отже
 зроблено певним чином – зроблено так

Детальніше розповісти – докладніше розповісти
 задавати питання – запитувати, питати, ставити питання
 з метою з'ясування – для з'ясування, щоб з'ясувати, аби з'ясувати, для того
 щоб з'ясувати
 значимий – значУщий
 з точки зору – на думку, з погляду
 зустрічаються випадки – трапляються випадки
 існують мови, явища, предмети - є
 І т.п. – і под., і т.ін., та ін., тощо
 має місце – є, трапляється

Матеріалом служила – матеріалом слугувала

мова йде - ідеться про ...

на наш погляд – на нашу думку, нам здається

на сьогоднішній день – на сьогодні

наукове дослідження – дослідження

неприпустимий – неможливий

один і той же самий – той самий, той же

окремі особи – деякі особи, певні особи

підняти питання – порушити питання

посилання (на джерело) – покликання

працювати в якості перекладача – працювати як перекладач, працювати перекладачем

При дослідженні – у процесі дослідження, під час дослідження

приведені результати - наведені результати

призупинити – тимчасово припинити

прийом до університету – приймання до університету

приналежний – належний

при необхідності – за потреби

прийти до висновку – дійти висновку

прослідкувати тенденції – простежити тенденції

разом із тим, у той же час – водночас

розповсюджувати думку – поширювати думку

Розкрити роль – визначити / з'ясувати роль

розрахований на мовознавців – призначений для мовознавців, рекомендований мовознавцям

ряд праць – низка праць

скоріш за все – імовірніше

співпадати – збігатися

так же – так само

такого роду висловлювання – такі висловлювання
той чи інший – той чи той

Україномовні видання – українськомовні видання
у першу чергу, перш за все – насамперед, передусім
у результаті цього – унаслідок цього
у свою чергу – так само
у тому числі – зокрема й, навіть і
чисто науковий – суто науковий
широко розповсюджений – поширений
шляхом переходу – через перехід
являється підметом – є підметом
яким чином? – як?
Як правило – здебільшого, переважно

При складанні акту; мета і задача комісії; основа для складання акта; акт складається в залежності від характеру подій; у результаті перевірки виявлено недостачу коштів; вказати характер зробленої роботи; акт прийому продукції; у конференції прийняли участь слідувачі члени кафедри; згідно постанови; заключення комісії; об'єм виконаної роботи; розробити міроприємства; комісія вважає необхідним; об'єкт підлягаючий ліквідації; оглянути стан майна; по результатах перевірки; при інвентаризації встановлено слідує; по звітним даним; перевірені особисті рахунки платників; оглянуто прибувший вантаж; не вказана дата відправки продукції; встановлено слідує витрати матеріалів; провести навчання по техніці безпеки; відбувся нещасний випадок; перелік міроприємств по усуненню причин аварії; перевірка встановила; у результаті аварії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Античне мовознавство. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://allref.com.ua/uk/skachaty/Antichne_movoznavstvo10?page=3
2. Венцковський Анатолій // Лицар інверсії Всеукраїнський загальнополітичний освітянський тижневик «Персонал плюс» № 35 (440) 31 серпня - 6 вересня 2011 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.personal-plus.net/440/8340.html>.
3. Коваль І.В., Кухар Л.А. Універбація як основна типологічна риса субстантивного словотвору в німецькій мові. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://studentam.net.ua/content/view/8856/97/>.
4. Межов О. Г., Функційне навантаження вокативів у поетичних творах Василя Стуса. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://lingvj.oa.edu.ua/articles/2014/n44/55.pdf>.
5. Філологічні видання Івана Федорова. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://litopys.org.ua/nimchuk/nim09.htm>.
6. Чистота і доречність як комунікативні якості мови <https://present5.com/chistota-i-dorechnist-yak-komunikativni-yakosti-movi/>.
7. Чубенко К.В. Типи глосем у текстах масової періодики та принципи їх лексикографування (на матеріалі української, російської та англійської мов) : Дис... канд. наук: 10.02.15. 2009. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.disslib.org/typy-hlosem-u-tekstakh-masovoyi-periodyky-ta-pryntsypu-yikh-leksykohrafuvannja.html>.

Колган Олена Володимирівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та літератури Донбаського державного педагогічного університету.

Колган Тетяна Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з навчальної роботи та економічних питань Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Падалка Руслана Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та літератури Донбаського державного педагогічного університету.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРОВЕДЕННЯ
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ІЗ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
«РИТОРИКА ТА СТИЛІСТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ»
І «УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ
СПІЛКУВАННЯМ».**

Частина 1. Науковий стиль

